

Tartu vaim Tallinna Ülikooli vastu

Pärast Tallinna Pedagoogikaülikooli vastse rektori M. Arvisto sõnavõttu Tallinna Linna Ülikooli loomisest on sellele vahepeal soikunud teemale hakatud jälle tähelepanu pöörama. 19. juuni Eesti Päevalehest võib lugeda, et põhilised vastuseisjad on nn tartu vaimu kandjad eesotsas ülikooli rektori akadeemik P. Tulvistega, kelle põhiargumendiks olevat ütlus, et Tallinna Ülikool kõlavat umbes nii nagu tartu kilud.

Millegipärast pole veel kusagil käsitletud Saksamaa LV-s 1967. aastal toimunud ulatuslikku ülikoolireformi, mil viidi ellu nimelt see, mida taotleavad Tallinna Ülikooli idee propageerijad. Tõsi, Arvisto pakkumisest erinevalt liideti siis humanitaar- ja loodusteadused just tehnikaülikoolidega.

Et allakirjutanu viibis reformi elluviimise esimesel aastal teaduslikul stazeerimisel Stuttgardis ja on ka hiljem selle ülikooliga tihedais sidemeis olnud, kirjeldaksin toimunut veidi põhjalikumalt. Pealegi on Eestil ja Baden-Württembergi liidumaal mõndagi ühist.

Niisiis, nii nagu Tartu Ülikool Eestis on klassikaline universitas, on selleks Baden-Württembergis Tübingeni Ülikool (asutatud 1477). Ka Tübingen ise on oma veidi alla 100 000 elanikuga Tartu – sarnane vaikne linnake. Stuttgart aga, nagu Tallinngi, on võimsa tööstus- ning vaimse potentsiaaliga pealinn, kus aastast 1890 tegutses endise kutsekooli baasil loodud tehnikaülikool. Enne reformi õppis selles umbes 7000 üliõpilast. Alates 1967. aastast, mil tehnikaülikoolist sai Stuttgardi Ülikool, algas peamiselt loodus- ja humanitaarteaduste arvel selle pidev laienemine. Praegu õpib seal umbes 25 000 tudengit ja lisaks tehnikaharudele on võimalik saada diplom veel järgmistel õppesundadel: filosoofia, füüsika, geograafia, geoloogia, germanistika ja saksa keel, infrastruktuuri planeerimine, kunstiajalugu, kutsepedagoogika, lingvistika, majandus, matemaatika, pedagoogika, politoloogia, romanistika ja prantsuse keel, sotsioloogia, sport, tehnika ajalugu ning veel ka üldajalugu.

Küllalki pikast loetelust puuduvad Tartu ja Tübingeni Ülikooliga võrreldes vaid arsti- ja õigusteadused, mis aga ei tähenda, et vajadusel poleks neid võimalik tehnikaülikooliga ühitada. Näide — Põhja-Rein-Vestfaali liidumaal nüüdseks suuromaks kujunenud arstiteaduskond (teaduskonna, uus hoone olevat Pentagoni järel maailmas suurusel teine ehtis!).

Juba 1968. aastal tundsin huvi, millega

Ilmar Kleis

SEISUKOHT

on põhjendatud humanitaaria ja loodusteaduste toomine endiste tehnikaülikoolide juurde. Sain vastuseks, et kaasajal pole mõeldav ühegi teadussuuna (aga Saksamaal nagu paljudes teisteski maades on teadustöö koondataud peamiselt ülikoolide juurde) arendamine tehnika- ja täppisteaduste abita, mistõttu nende integratsioon on paratamatu.

Nii tõdeti juba 30 aastat tagasi, mil arututiseerimine oli veel lapsekingades, seda enam peaks see kehtima täna. Seega tuleks tartu vaimu kandjail Tallinna Ülikooli loomise vastu mõni kaalukam argument välja moeldat, kui seda on vnted tartu kilule või pikaajalistele traditsioonidele.

Võrreldes reformimise oludega Saksamaal on Eestis siiski "pisuke" erinevus — meil napib raha. Küllap seepärast ongi igasugused veidrad argumentid enda seljataguse kindlustamiseks relvastusse võetud. Toimub tartlaste võimas pealetung Eesti hariduspoliitikas, mille jätkumisel terendab silmapiiril nii mõnigi hiljem raskesti parandatav tühik. Rääkimata sellest, et Tallinna kõrgkoolide ja teadusasutuste alusel võiks edaspidi kujuneda Tallinna Ülikool, ähvardab lähiajal oht, et hoopiski mitmed senised struktuurid välja surevad.

Elkõige puudutab see mitmeid tehnikaerialasid, mis momendi konjunktuuri silmas pidades pole populaarsed. Et teadlaste juurdekasv niisugustel erialadel nagu energeetika, masina- ja aparaadiehitus, keemiline tehnoloogia, tsiviil- ja teedeehitus on peatunud (põhjuseks nii raha- kui ka võimekate isikute huvi puudus), siis umbes 10 aasta pärast, mil praegused professorid on pensionil, majanduslik konjunktuur loodetavasti aga muutunud, tuleb neid spetsialiste ilmselt välismaalt sisse tuua. Mis see maksab ja kuidas see mõjutab eesti rahvuskultuuri, jääb nähtavasti tulevaste põlvkondade (valitsuste) mureks.

Kui valitsusringkondades veel ka edaspidi juttu tehakse Eesti viimisest kõrgtehnoloogia ja infoühiskonna radadele, tuleks juba praegu mõelda vähemalt 10—15 aastat ette, mitte aga järele anda hetkemeeoludele. Seoses sellega ei tundu idee Tallinna Ülikooli loomisest sugugi ketserlik. Loodetavasti annab siin kirjapandu mõtteainet ka tuleva aasta eelarve tegijaile.